

BWRDD GWELLA A CHYNALIADWYEDD

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 29 Tachwedd 2012 (11:00am)

YN BRESENNOL:	Y Comisiynydd Alex Aldridge (Cadeirydd) Y Comisiynydd Byron Davies Y Cynghorwyr W. J. Chorlton, K. P. Hughes, R. Ll. Hughes, Bryan Owen, Bob Parry OBE, G. O. Parry MBE, Prif Weithredwr, Dirprwy Brif Weithredwr, Cyfarwyddwr Cymuned, Cyfarwyddwr Datblygiad Cynaliadwy, Cyfarwyddwr Dysgu Gydol Oes, Pennaeth Swyddogaeth Dros Dro (Adnoddau).
WRTH LAW:	Rheolwr Gwasanaethau Pwyllgor
HEFYD YN BRESENNOL:	Mr. Steve Pomeroy (Llywodraeth Cymru); Mri. Andy Bruce a Huw Lloyd Jones (Swyddfa Archwilio Cymru)
YMDDIHEURIADAU:	Y Comisiynydd Mick Giannasi, y Cynghorwyr T. Ll. Hughes, O. Glyn Jones.

1 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Dim i'w ddatgan.

2 YMDDIHEURIADAU

Fel yr uchod.

3 COFNODION

Cyflwynwyd a chadarnhawyd fel rhai cywir, gofnodion y cyfarfod o'r Bwrdd Cynaliadwyedd a gynhaliwyd ar 1 Hydref 2012.

4 CYLCH GORCHWYL DRAFFT

Dywedodd y Comisiynydd Byron Davies mai peirianwaith oedd y Cylch Gorchwyl drafft i ddod â phopeth yn ymwneud â llywodraethu corfforaethol yn Ynys Môn at ei gilydd mewn cyfarfodydd misol o'r Bwrdd. Roedd y Comisiynwyr yn cytuno y dylai'r Cyngor bellach fod yn adrodd yn ôl ar ei asesiad ei hun o faterion i'r Bwrdd ac mai rôl y Comisiynwyr wedyn fyddai mesur a gwerthuso'r cynnydd sy'n cael ei wneud. Roedd y Comisiynwyr yn dymuno i'r Prif Weithredwr weinyddu'r Pwyllgor hwn yn y dyfodol er mwyn adlewyrchu ei fod bellach yn cael ei berchenogi gan yr Awdurdod fel rhywbeth i wella llywodraethu corfforaethol ac i adrodd ar gynaliadwyedd.

Byddai'r Comisiynwyr yn gwerthuso ac yn mesur tair agwedd o safbwynt cynaliadwyedd llywodraethu corfforaethol - cynnydd yn erbyn deg thema llywodraethu corfforaethol y Comisiynwyr, agwedd aeddfed tuag at ddatblygu sefydliadol, a chael gwared â chymaint â phosibl o'r pethau yr oedd angen sylw ac a allai fod yn rhwystr i adferiad llawn cyn diwedd Mai. Roedd y Comisiynwyr yn dymuno sefydlu trefniadau y byddai'r Pwyllgor Gwaith a'r TUA, Swyddfa Archwilio Cymru a Llywodraeth Cymru yn fodlon â hwy, mewn perthynas â rôl y Comisiynwyr o ran hwyluso ail gyfnod yr ymyriad.

Dywedodd y Cadeirydd bod y Comisiynwyr yn teimlo eu bod erbyn hyn wedi cyrraedd croesffordd allweddol o safbwynt lefel briodol a rôl eu hymyriad. Nid oedd yn gweld unrhyw werth ychwanegol pe bai Comisiynwyr yn mynychu cyfarfodydd ffurfiol o'r Cyngor gan ei fod yn fwy na hyderus yng ngallu'r grymoedd cyfunol o fewn y TUA newydd a'r Pwyllgor Gwaith i allu rheoli busnes dydd i ddydd yr Awdurdod. Byddai'n rhaid cael Cytundeb y Gweinidog ynglŷn â hyn oll. Gofynnodd y Cadeirydd am safbwyntiau'r Pwyllgor Gwaith ar TUA yn hyn o beth.

Dywedodd y Prif Weithredwr bod y Cyngor wedi dod ymhell ar y siwrnai wella ar ddiwedd Cyfnod 1. Roedd yr ail gyfnod yn awr yn gyfle i'r Awdurdod brofi pa mor gadarn oedd ei gyflawniadau. Roedd hefyd yn gyfle iddo gael ei ddal yn atebol ac i brofi ei fod wedi aeddfedu digon fel corfforaeth i'w alluogi i symud ymlaen heb unrhyw ymyriad yn y dyfodol.

Un arwydd o gorfforaeth iach oedd ei fod yn gallu hunanasesu neu hunanwerthuso ei hun yn barhaus. Roedd angen herio hyn yn fewnol ac yn allanol. Y meini prawf allanol oedd disgwyliadau Swyddfa Archwilio Cymru. Hefyd, roedd yn rhaid i rywun dderbyn bod diddordeb uniongyrchol o du'r Gweinidog oherwydd iddo gymryd camau penodol ac unigryw mewn perthynas â'r Cyngor hwn ac nid oedd yn mynd i gamu'n ôl oni bai ei fod o'r farn bod y rhagolygon am lwyddiant yn rhai gwirioneddol dda yn ogystal â chynaliadwyedd tymor hir.

Erbyn mis Mai, roedd yn gobeithio y gallai'r Awdurdod ddod â'r disgwyliadau hyn at ei gilydd a sicrhau bod y gweithdrefnau yn ddigon cadarn ac y byddai hunanwerthuso perfformiad yn rhoi i'r Cyngor yr hyder i weithio ac i gyfarfod â'r disgwyliadau yr oedd yn rhaid eu cyflawni. Roedd yn rhaid derbyn bod yna rai pethau ar ôl o'r hen drefn oedd angen rhoi sylw iddynt ac roedd yn croesawu mewnbwn y Comisiynwyr i helpu gyda'r materion hynny. Roedd hefyd yn gwerthfawrogi'n fawr y ffordd yr oedd y Comisiynwyr wedi helpu'r Cyngor trwy drosglwyddo gwybodaeth yn ychwanegol at gyflawni rôl fonitro.

Roedd yn awr yn awyddus i weld nifer o raglenni gwella ar draws y gwasanaethau yn adrodd yn rheolaidd ar gynnydd i'r Bwrdd hwn. Roedd y TAU bellach yn barod i gael ei ddal yn atebol ac roeddent i gyd yn sylweddoli'r disgwyliadau a roddwyd arnynt. Roedd y cydweithredu rhwng y Pwyllgor Gwaith a'r TUA yn gryf a chadarn iawn erbyn hyn, ac roeddent yn ystyried eu hunain i fod yn un tîm, un endid, yn dechrau ar siwrnai wella gyda'i gilydd.

Ar ran y Comisiynwyr, rhoddodd y Cadeirydd argymhelliad gerbron y Bwrdd ynglŷn â'r hyn yr oedd y Comisiynwyr yn ei gredu fyddai'n lefel briodol o bresenoldeb ar eu rhan i'r dyfodol. Byddai argymhelliad yn cael ei gyflwyno i'r Gweinidog y dylai mewnbwn y Comisiynwyr fod fel a ganlyn o 1 Ionawr, 2013, :-

- Yr ail ddydd lau yn y mis – Comisiynwyr i gyfarfod gyda'r TUA a'r Pwyllgor Gwaith i gyfnwid safbwyntiau ar unrhyw faterion strategol lefel uchel;
- Trydydd dydd lau yn y mis - Comisiynwyr i gyfarfod yng Nghaerdydd gyda Swyddogion y Gweinidog (gofynnwyd i'r Prif Weithredwr ddarparu copi drafft o gofnodion y Bwrdd Gwella a Chynaliadwyedd a materion eraill yn ymwneud â'r Cylch Gorchwyl i helpu'r trafodaethau yn y cyfarfod hwn).

- Y pedwerydd dydd lau yn y mis – Comisiynwyr yn mynychu'r cyfarfod o'r Bwrdd Gwella a Chynaliadwyedd.

Roedd y Comisiynwyr yn teimlo bod hyn yn lefel briodol o bresenoldeb, ond byddai angen iddynt hefyd fynychu unrhyw gyfarfod ar gais Cyngor Sir Ynys Môn a byddent yn fwy na hapus yn gwneud hynny.

Roeddent yn ystyried bod yna TUA cryf yn awr yn ei le, gyda Phwyllgor Gwaith oedd wedi ymrwmo i sicrhau bod y datblygiad sefydliadol a'r trawsnewid o'r safon uchaf. Roedd y Comisiynwyr yn dymuno datgysylltu'n ara deg, ond i bwynt lle'r oedd y rheoleiddwyr a'r Gweinidog a'i swyddogion yn gyfforddus y gallai'r Cyngor ddangos rheolaeth lawn o'i fusnes dydd i ddydd. Gofynnodd y Cadeirydd i Aelodau'r Bwrdd a oeddent yn fodlon gyda'r hyn oedd yn cael ei gynnig?

Dywedodd y Prif Weithredwr fod y TUA yn fodlon gyda'r hyn oedd yn cael ei gynnig. Crybwyllodd bod yna rai profion difrifol yn wynebu'r awdurdod, sef gosod y gyllideb ar gyfer 2013-14 a sicrhau bod yna ymgysylltu llawn wrth nesáu at etholiad mis Mai 2013.

Dywedodd y Comisiynydd Byron Davies y byddai o werth i wahodd y Bwrdd Adfer Addysg i fynychu cyfarfodydd y Bwrdd ac i ystyried ac i werthuso unrhyw adroddiadau fyddai'n codi. Yn yr un modd, dylid rhoi gwahoddiad i Estyn ac i AGGCC fynychu er mwyn dangos y ffordd agored ac aeddfed yr oedd y Bwrdd yn dymuno mynd i'r afael â busnes gwella a chynaliadwyedd ym Môn. Gofynnodd i'r Prif Weithredwr ddiwygio'r Cylch Gorchwyl drafft i adlewyrchu'r drafodaeth a gafwyd heddiw ac i gynnwys gwahoddiad i'r mudiadau a grybwyllwyd uchod fynychu cyfarfodydd yn y dyfodol.

Y mater pwysig i'r Comisiynwyr oedd sut y byddent yn adrodd erbyn Ionawr 2013 a Mai 2013. Roedd yn eithaf clir mai'r Bwrdd bellach fyddai model hunanasesu'r Comisiynwyr mewn perthynas â'r siwrnai cynaliadwyedd llywodraethu corfforaethol yn y dyfodol ac y byddai'r Comisiynwyr yn asesu ac yn herio'r cynnydd oedd yn cael ei wneud yn y Bwrdd lle byddai angen hynny. Byddai Comisiynwyr yn cadarnhau adroddiadau misol y Bwrdd mewn adroddiad chwarterol gyda honno'n ddogfen bwysig fyddai'n caniatáu i'r Gweinidog a'i swyddogion, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru werthuso'r cynnydd cynaliadwyedd llywodraethu corfforaethol oedd yn cael ei wneud gan Ynys Môn yn ystod Cyfnod 2 yr ymyriad.

Byddai adroddiad Chwarter 6 ar gyfer mis Hydref, Tachwedd a Rhagfyr 2012 yn cael ei adolygu yn dilyn ymweliad y Gweinidog â'r swyddfeydd hyn ar 13 Rhagfyr a byddai ei gynnwys ar gael i'r Bwrdd hwn yn Ionawr 2013. Roedd y Comisiynwyr yn dymuno rhoi syniad cynnar i'r Gweinidog bod yr Awdurdod yn mynd i'r cyfeiriad iawn yn ystod Ionawr 2013. Byddai'r adroddiad Chwarter 7 fyddai'n dilyn am y cyfnod Ionawr – Mawrth 2013 yn mynd â'r Cyngor yn agos iawn at etholiadau mis Mai 2013 a byddai'r Comisiynwyr yn dymuno rhoi i'r Gweinidog asesiad a gwerthusiad cadarn o gynaliadwyedd llywodraethu corfforaethol yn yr adroddiad hwn.

Cadarnhaodd y Comisiynwyr bod y cydweithredu o du Ynys Môn, Llywodraeth Cymru, Swyddfa Archwilio Cymru a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru hyd yn hyn wedi bod yn ardderchog ac roedd yn gobeithio y byddai hynny'n parhau. Y nod yn awr oedd i'r adroddiad Chwarter 7, lle byddai'r Comisiynwyr mewn sefyllfa i ddangos i'r Gweinidog bod Ynys Môn yn ddigon aeddfed fel sefydliad i symud ymlaen i weinyddiaeth newydd yn seiliedig ar y gwerthusiad cynaliadwyedd llywodraethu corfforaethol.

Dyweddodd yr Arweinydd y bod y Cyngor wedi gwneud cynnydd da ers dechrau'r ymyriad. Roedd y cyngor a'r gefnogaeth a gafwyd gan y Comisiynwyr, Llywodraeth Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru wedi bod yn ardderchog. Yn awr roedd yn amser i'r Aelodau a'r TUA gymryd perchenogaeth y Cyngor yn ôl. Roedd yn teimlo ei fod yn syniad da i gyfarfod â'r Comisiynwyr yn fisol. Roedd y Cyngor yn llawer cryfach gyda'r Tîm Uwch Arweinyddiaeth yn ei le i fynd â'r Cyngor yn ei flaen ac roedd yna hefyd berthynas weithio dda ac iach gyda'r Pwyllgor Gwaith. Roedd yn cydnabod fel yr oedd y Prif Weithredwr wedi crybwyll yn flaenorol, bod yna rai materion eithaf difrifol a fyddai angen sylw.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Arweinydd ac i'r Pwyllgor Gwaith am eu cefnogaeth gyda sut y dylai'r Comisiynwyr barhau i weithio gyda'r Awdurdod. Roedd y Bwrdd yn cytuno hefyd y dylid estyn gwahoddiad i'r Bwrdd Adfer Addysg, Estyn ac AGGCC i fynychu cyfarfodydd o'r Bwrdd hwn pan fyddai angen hynny.

Gofynnodd y Cadeirydd i'r Swyddogion o Lywodraeth Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru oedd yn bresennol heddiw nodi'r sylwadau a wnaed gan y Comisiynwyr yng nghyswllt priodoldeb eu presenoldeb yn y dyfodol a cheisiodd gael eu cefnogaeth i sicrhau y gallai'r Gweinidog ar yr amser priodol ystyried caniatáu i'r Awdurdod ddod yn rhan integrol o deulu llywodraeth leol unwaith yn rhagor ac i redeg ei fusnes heb ymyrraeth trwy brofi ei gynaliadwyedd o ran llywodraethu corfforaethol.

Penderfynodd y Bwrdd Gwella a Chynaliadwyedd ofyn i'r Prif Weithredwr ddiweddarar Cylch Gorchwyl arfaethedig i gymryd i ystyriaeth y drafodaeth a gafwyd yn y cyfarfod heddiw a'i gyflwyno yn ei ffurf derfynol i'r cyfarfod nesaf o'r Bwrdd ar 20 Rhagfyr 2012.

(b) Cynllun Trawsnewid Ynys Môn

Adroddiad gan y Dirprwy Brif Weithredwr - gyda chyfnod yr ymyriad yn dod i ben ac er mwyn cefnogi'r Cyngor i symud ymlaen mewn dull cynaliadwy, roedd trafodaeth wedi ei chynnal ac roedd y TUA wedi datblygu cynllun trawsnewid Ynys Môn.

Roedd y Map Ffordd i Ynys Môn newydd, sef adroddiad strategol lefel uchel wedi derbyn cytundeb a chymeradwyaeth y Cyngor ym mis Medi 2012 a hwn oedd y fframwaith i'r Cyngor allu gyrru'r rhaglen newid yn ei blaen. Un peth allweddol i'r cyfnod nesaf oedd nodi'r rhaglen waith oedd yn codi o'r cynllun ffordd, ei integreiddio gyda'r gwaith arall yr oedd y Cyngor yn ei wneud, a hynny wedi ei osod yn erbyn y cyd-destun ariannol heriol; trefnu'r rhaglen waith lawn mewn ffordd fyddai'n sicrhau bod gan yr Awdurdod hwn berchenogaeth ac atebolrwydd ar y lefel uchaf ar gyfer ei darparu, gyda hynny'n darparu ffocws ac yn blaenoriaethu gwaith, a bod y rhaglen hefyd yn un y gellid ei darparu gyda'r capasiti y gellid ei greu.

Roedd y Cynllun Trawsnewid yn gosod y rhaglen am weddill tymor y Cyngor hwn hyd fis Mai 2013 ac yna'r tair blynedd ganlynol hyd at 2016.

Er mwyn rhoi ffocws i'r gwaith rhwng y flwyddyn hon ac Ebrill 2012, roedd y Comisiynwyr yn dymuno canolbwyntio'r gweithgaredd gwella o fewn dau gylich 90 diwrnod. Roedd gwaith wedi ei wneud gan y TUA mewn cydweithrediad â Chomisiynwyr a Hay i fapio allan nifer o gydrannau allweddol er mwyn dechrau'r Strategaeth a'r Rhaglen Drawsnewid. Byddai cynnydd gyda sefydlu'r Strategaeth a'r Rhaglen Drawsnewid a'r ddau gylich 90 diwrnod yn cael ei adrodd yn fisol i'r Bwrdd Gwella a Chynaliadwyaeth hyd at Fai 2013. Ar ôl y dyddiad hwnnw, ac fel rhan o baratoi ar gyfer y Cyngor newydd yn 2013, byddai angen i'r Cyngor sicrhau bod dulliau adrodd ac atebolrwydd priodol yn eu lle i sicrhau nad oedd y momentwm yn cael ei gollu.

Roedd y Cynllun Trawsnewid yn dal i gael ei gyfrif fel gwaith ar y gweill ond y bwriad oedd cyflwyno'r Cynllun yn ffurfiol yng nghyfarfod nesaf y Bwrdd ar 20 Rhagfyr 2012. Yn y cyfamser, roedd angen sicrhau aliniad gyda'r 10 thema Llywodraethu Corfforaethol a chydag argymhellion cyfredol Swyddfa Archwilio Cymru.

Dywedodd y Comisiynydd Byron Davies ei fod dros y blynyddoedd wedi edrych ar nifer o ddogfennau ynglŷn â newid sefydliadol a thra roedd llawer yn methu oherwydd nad y rhai a oedd yn gweithredu'r newid yn cymryd perchenogaeth ohonynt, roedd yn hynod o falch yn yr hyn yr oedd TUA wedi gallu ei gyflawni a chymryd perchenogaeth ohono. Roedd yn derbyn, mae'n debyg, bopeth yr oedd y Comisiynwyr wedi ceisio ei gyflawni ym Môn ers dechrau'r ymyriad 18 mis yn ôl. Pe gallai'r Cyngor yn awr sicrhau perchnogaeth o'r Cynllun hwn a chreu system o hunanwerthuso, yna roedd yn hynod hyderus y gallai'r Cyngor greu dadl fyddai'n darbwyllo erbyn Mai 2013 fel y gallai'r Gweinidog ystyried y dylai Ynys Môn fod yn rhydd o unrhyw ymyriad. Roedd yn credu bod y TUA wedi paratoi dogfen oedd wedi ei strwythuro ac wedi ei hystyried yn dda ac y byddai'n datrys problemau'r gorffennol ac er y byddai'n cymryd 3 blynedd i gwblhau'r ddau gyfnod o 90 diwrnod, yr oedd wedi dod yn rhan allweddol holl haeddiannol o'r cynllun. Roedd yn edrych ymlaen yn fawr iawn at werthuso'r cynllun mewn cydweithrediad gyda'r Pwyllgor Gwaith dros y misoedd i ddod.

Mewn ymateb dywedodd y Prif Weithredwr bod angen cael cydberchnogaeth cyfan gwbl o'r cynllun ar draws yr holl sefydliad. Y cam nesaf fyddai cael y Penaethiaid Gwasanaeth, rheolwyr canol a rhai ar y meinciau ôl i gymryd rhan ac yn y pen draw newid ffordd o feddwl y Cyngor fel endid.

Diolchodd y Cadeirydd i'r TUA am y cynllun trawsnewid oedd, ynghyd â'r 10 thema llywodraethu corfforaethol ac unrhyw bethau a oedd yn parhau i fod angen sylw yn awr yn diffinio rôl y Comisiynwyr yn ystod y misoedd a oedd ganddynt ar ôl yn yr Awdurdod. Byddai'n rhoi'r hyder i'r Comisiynwyr gyfleu i'r Gweinidog ac i'r rheoleiddwyr bod yna bellach weledigaeth gydlynol a chliir o fewn yr Awdurdod ynglŷn â sut y byddai'n aeddfedu ac yn datblygu yn adferiad llywodraethu corfforaethol cynaliadwy llawn.

Ar ran Swyddfa Archwilio Cymru, dywedodd Huw Lloyd Jones bod yna gydnabyddiaeth gyffredin heddiw bod sgiliau arweinyddiaeth y Comisiynwyr wedi bod yn enfawr, ond roedd yn cytuno ei bod yn awr yn amser i'r Awdurdod gymryd ei gamau cyntaf tuag at adferiad. Y prawf allweddol gydag ail gam yr ymyriad oedd gweld a oedd yr Awdurdod yn barod i sefyll i fyny drosto'i hun mewn ffordd aeddfed ac ystyriol i brofi bod y blociau adeiladu a roddwyd yn eu lle yn ystod cyfnod cyntaf yr ymyrraeth wedi llwyddo. Byddai Swyddfa Archwilio Cymru yn gwneud popeth oedd yn bosibl i gefnogi'r Awdurdod i symud y rhaglen newydd yn ei blaen.

Dywedodd y Cadeirydd y gallai'r Cynllun Trawsnewid fod yn ddangosydd allweddol i Swyddfa Archwilio Cymru yng nghyswllt problemau mewn llefydd eraill a chyda sicrhau na fyddai'r lefel hon o ymyriad yn digwydd eto. Byddai'r dystiolaeth anecdotaidd hon yn helpu'r Archwilydd Cyffredinol, swyddfa'r Gweinidog a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ac eraill, gyda sicrhau na ddylid caniatáu i unrhyw gyngor gyrraedd sefyllfa debyg yn y dyfodol ac fe allai Ynys Môn fod yn enghraifft ardderchog o ran llywodraeth leol i Awdurdodau eraill.

Dyweddodd Mr. Steve Pomeroy bod popeth yr oedd wedi ei glywed heddiw yn awgrymu iddo y dylai'r Cyngor yn awr sefyll ar ei ddwy droed ei hun. Byddai'n bwysig i'r Gweinidog yn awr weld y cynllun yn cael ei ddarparu go iawn. Roedd bwriad y Comisiynwyr i dreulio dau ddiwrnod ym Môn ac un diwrnod yng Nghaerdydd bob mis i'w weld yn hollol dderbyniol iddo ef o fewn ysbryd yr hyn oedd yn ceisio cael ei gyflawni.

Gofynnodd y Bwrdd Gwella a Chynaliadwyedd i'r Dirprwy Brif Weithredwr gyflwyno fersiwn derfynol y Cynllun Trawsnewid i gyfarfod nesaf y Bwrdd ar 20 Rhagfyr 2012.

5. DYDDIADAU CYFARFODYDD Y DYFODOL

Cytunodd y Bwrdd Cynaliadwyedd ar y dyddiadau canlynol a oedd wedi eu neilltuo ar gyfer cyfarfodydd o'r Bwrdd yn y dyfodol (y cyfan am 11:00am ac ar y dydd lau olaf yn y mis) :-

20 Rhagfyr 2012
31 Ionawr 2013
28 Chwefror 2013
28 Mawrth 2013
25 Ebrill 2013
30 Mai, 2013.

Daeth y cyfarfod i ben am 12:25 pm.

**Y COMISIYNYDD ALEX ALDRIDGE
(CADEIRYDD)**